

KẾ HOẠCH BẢO TỒN

THÔNG XUÂN NHA (*Pinus cernua*) TẠI KHU BTTN XUÂN NHA

Thông tin chung về loài

Loài Thông năm lá với những đặc điểm tương đồng với loài Thông trắng trung quốc (*Pinus armandii*), mới được phát hiện ở Khu BTTN Xuân Nha năm 2013. Loài đã được mô tả và công bố như một loài Thông mới cho Việt Nam với tên khoa học là *Pinus cernua* L. K. Phan ex Aver., K. S. Nguyen & T. H. Nguyen 2014.

Là loài cây đặc hữu chỉ gặp ở khu vực biên giới giáp ranh giữa Sơn La và tỉnh Hua Phan của Lào. Hiện trạng bảo tồn được đánh giá là **Rất nguy cấp (CR)** theo các tiêu chí B1ab(iii), B2ab(iii), C1, C2a(ii) của IUCN.

Hiện trạng bảo tồn loài tại Khu BTTN Xuân Nha

Số lượng Thông xuân nha trưởng thành còn ước khoảng 200 cây, phân bố tập trung trên diện tích khu phân bố của quần thể khoảng 80 km², trong đó diện tích nơi cư trú ít hơn 10 km². Cây sinh trưởng phát triển tốt, tuy nhiên rất hiếm cây con tái sinh. Thông năm lá dài không bị đe dọa trực tiếp bởi nạn khai thác gỗ cũng như phát nương làm rẫy do mọc ở những nơi hiểm trở. Nguy cơ lớn nhất đối với các quần thể này là cháy rừng, do tầng cây bụi phía dưới rất dễ bắt lửa.

Mục tiêu và các vấn đề bảo tồn loài

- Phân bố và hiện trạng của các tiểu quần thể có thể có ở Sơn La được xác định.
- Các tiểu quần thể đã biết trong Khu BTTN Xuân Nha được giám sát và bảo vệ nghiêm ngặt, chống cháy rừng.
- Quy trình thu hái hạt giống và gieo ươm cho loài được xây dựng và hoàn thiện.
- Một khu vực giữ giống và khảo nghiệm loài khoảng 2 ha được thiết lập.

Các giải pháp thực hiện

- Điều tra xác định rõ các tiểu quần thể trong khu vực huyện Vân Hồ và Mộc Châu, cũng như những khu rừng khác có khả năng gặp loài này ở tỉnh Sơn La.
- Bảo vệ và giám sát chặt chẽ tất cả các tiểu quần thể đã biết ở Khu BTTN Xuân Nha. Thường xuyên phòng chống cháy rừng cho khu vực này.
- Thiết lập các biển thông tin, biển tuyên truyền bảo vệ sinh cảnh và loài cây này tại khu vực thôn Khò Hồng – Chiềng Xuân – Vân Hồ.
- Tiếp tục theo dõi các đặc điểm vật hậu, xác định thời vụ, đặc tính ra hoa kết quả. Tiến hành thu hái hạt giống từ các tiểu quần thể khác nhau và gieo ươm tạo cây con.
- Xây dựng một khu vực lưu giữ giống và khảo nghiệm loài cho trồng rừng trong tỉnh Sơn La. Khu vực này có thể trong phạm vi huyện Vân Hồ - Mộc Châu hoặc rộng hơn ở các vùng núi đất khác của tỉnh.

- Trồng Thông xuân nha quanh các công sở làm cây cảnh và quảng bá như một loài cây biểu tượng cho huyện Vân Hồ.
- Xây dựng logo cho Khu BTTN Xuân Nha với hình ảnh loài Thông xuân nha.

Vai trò của các bên tham gia

- Khu BTTN tăng cường công tác bảo vệ và giám sát chặt chẽ tất cả các tiểu quần thể đã biết ở Khu BTTN Xuân Nha. Thường xuyên thực hiện các biện pháp phòng chống cháy rừng cho khu vực này.
- Khu BTTN cùng CLB thông Xuân Nha thông tin, tuyên truyền cho người dân về giá trị và sự cần thiết bảo vệ loài thông quý này ở trên địa bàn, phòng chống cháy, báo tin cho kiểm lâm địa bàn khi phát hiện những nguy cơ cháy và xâm hại rừng.
- Các đơn vị nghiên cứu như ĐH Tây Bắc, PanNature, Phòng bảo tồn thiên nhiên Chi cục Kiểm lâm Sơn La thực hiện các đề tài điều tra đánh giá hiện trạng và nhân giống, khảo nghiệm loài.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Đức Tố Lưu, Phan Kế Lộc, Phan Văn Thắng, Đặng Xuân Trường, Hà Công Liêm. Thông xuân nha, *Pinus aff. armandii* Franch., một loài thông năm lá mới ghi nhận được cho hệ Thông Việt Nam. Kỷ yếu Hội nghị khoa học toàn quốc về Sinh thái và Tài nguyên sinh vật lần thứ V. NXB Nông nghiệp, trang 152 – 156, 2013.
2. Phan Văn Thắng, Đặng Xuân Trường, Hà Công Liêm, Nguyễn Đức Tố Lưu. *Chỉ dẫn về các loài thông ở vùng núi Mai Châu – Mộc Châu, tỉnh Hòa Bình – Sơn La*. Trung tâm Con người và Thiên nhiên. NXB Nông nghiệp, 2013.
3. Phan Kế Lộc, Phan Văn Thắng, Hà Công Liêm, Nguyễn Đức Tố Lưu. *Cập nhật hóa các dẫn liệu về Thông xuân nha Pinus armandii subsp. xuannhaensis L. K. Phan ở Việt Nam*. TC Kinh tế sinh thái, số 46, tháng 5/2014.
4. Phan Kế Lộc, Phan Văn Thắng, Hà Công Liêm, Nguyễn Đức Tố Lưu. *Pinus armandii subsp. xuannhaensis (Pinaceae), a new Subspecies of Pine from Vietnam*. VNU Journal of Science: Natural Sciences and Technology, Vol. 30, No. 3S (2014) 53-60.
5. Leonid V. Averyanov, Tien Hiep Nguyen, Khang Nguyen Sinh, The Van Pham, Vichith Lamxay, Somchanh Bounphanmy, Shengvilai Lorphengsy, Loc Ke Phan, Soulivanh Lanorsavanh and Khamfa Chantthavongsa. *Gymnosperms of Laos*. Nordic Journal of Botany 32: 765–805, 2014.
6. Averyanov L.V., Nguyen Sinh Khang, Nguyen Tien Hiep, Harder D.K. *Preliminary assessment for conservation of Pinus cernua (Pinaceae) with a brief synopsis of related taxa in eastern Indochina*. Turczanianowia 18 (1): 05-17 (2015).